

"باغ‌های خیال،

بررسی و مقایسه نقش نمادین سرو (به عنوان عنصر منظره پرداز) در باغ و نگارگری ایرانی"

سارا قاسمیه^{۱*}، محمد رضا بمانیان^۲، ابوذر ناصحی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه معماری منظر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۲- دکتری معماری، استاد گروه معماری منظر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۳- دکتری پژوهش هنر، استاد گروه گرافیک، دانشکده هنرهای تجسمی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران

خلاصه

حضور حیاتی درختان علاوه بر مسایل زیست محیطی در وجوه متعددی از زندگی انسان، قابل بررسی است. از جمله این که: گیاهان و بویژه درختان، اجزای اصلی طراحی منظر به حساب می آیند. یکی از وجوه مهم کاربرد درختان در طراحی منظر که شاید کمتر به آن پرداخته شده است، وجه نمادین حضور درختان است؛ نمادین از جهت سابقه ای طولانی حضور در هنر ایران زمین و تأثیری که بر ذهن و خیال انسان بر جای می گذارند. این که چه رابطه ای میان وجه نمادین حضور درختان با ایجاد زمینه های خیال انگیزی در فضا وجود دارد؟ پرسشی است که این پژوهش از طریق بررسی نقش درخت باستانی سرو در نگاره ها و باغ های ایرانی، به عنوان موثق ترین نمونه های خلق فضای خیالی، در پی رسیدن به پاسخ آن است. در واقع هدف اصلی پژوهش، بازنمایی اهمیت خیال، به عنوان بعدی از ابعاد وجودی انسان، در طراحی محیط است که در این زمینه تأکید ویژه ای به تأثیر خیال انگیز درختان شده است. روش تحقیق، پژوهشی تاریخی و تطبیقی است و گردآوری اطلاعات با مراجعه به اسناد کتابخانه‌ای و بازدید نمونه‌های موردی، به صورت ارائه جدول مقایسه خصوصیات سرو در باغ و نگارگری ایرانی صورت گرفته است. در نتیجه این بررسی متوجه تأثیر فرم ویژه درخت سرو بر مخاطب فضا از طریق ایجاد طرح واره های ذهنی معنادار می شویم. به گونه ای که فرم‌های مختلف سرو، که به طور مشخص به کشیدگی تاج، ارتفاع بدنه، تراکم بافت و تیرگی رنگ آن مربوط می شود، هر یک باعث برداشت مفهومی خاص در ذهن انسان می شود و در نتیجه تکرار این همراهی، نقش سرو باعث تداعی معانی از جمله: جاودانگی، پایداری، بلند بالایی و... شده است. بنابراین با کاربرد هدفمند درخت سرو در طراحی منظر، می توان از طریق تداعی معانی ویژه، شرایط خیالی و فراقعی برای مکان ایجاد کرد.

کلمات کلیدی: عالم خیال، نگارگری ایرانی، باغ سازی ایرانی، سرو، نقوش نمادین

* Corresponding author: sara ghasemiyeh. M.S. Student in Landscape Architecture, Art and Architecture Department, Tarbiat Modares University
Email: :Ghasemiyeh.srh@gmail.com